

(Το πλαίσιο, οι Επιτροπές, τα γεγονότα - μια αποτίμηση)

Πόπη Γανιάρη - Τάσος Κατιντσάρος

Οι **Επιτροπές Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών**, δηλαδή οι αγωνιστικές συλλογικότητες φαντάρων μέσα στα στρατόπεδα, εμφανίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '80.

Θυμίζουμε ότι τον Οκτώβρη του '81 το ΠΑΣΟΚ κερδίζει τις εκλογές και σχηματίζει κυβέρνηση μετά από 7 χρόνια δικτατορίας συν 7 χρόνια Δεξιάς. Ο στρατός στις αρχές του '80, διατηρεί τα χαρακτηριστικά ενός στρατού που δομήθηκε μέσα στον εμφύλιο, από το ΝΑΤΟ, και επέβαλε 7χρονη δικτατορία στη χώρα. Βασικό του δόγμα είναι ο αντικομμουνισμός και ο από βορρά κίνδυνος. Οι φαντάροι πάνε στο στρατό φακελωμένοι, υφίστανται διακρίσεις με βάση το φρόνημα και συνεχίζουν να φακελώνονται στη διάρκεια της θητείας τους. Λειτουργούν στην ουσία τάγματα ανεπιθυμητών.

Σημαντικό μέρος του παιδευτικού ρόλου του στρατού είναι η σωβινιστική και αντικομμουνιστική προπαγάνδα. Όμως δεν εξαντλείται εκεί. Η θητεία είναι υποχρεωτική (δεν αναγνωρίζονται αντιρρησίες συνείδησης κλπ.) και έχει διάρκεια 22-24-26 μήνες. Στη διάρκειά της, οι νέοι είναι εντελώς αποκομμένοι από το παρελθόν και το κοινωνικό και πολιτικό τους περιβάλλον, με ελάχιστες άδειες και εξόδους, στο έλεος της αυθαιρεσίας του κάθε καραβανά. Κούρεμα, στολή μέσα και έξω απ' το στρατόπεδο, απαγόρευση εφημερίδων και έκφρασης γνώμης. Στρατοδικεία, πειθαρχικές ποινές με παράταση της θητείας, ο φασιστικός εσωτερικός κανονισμός 20-1, αυθαιρεσία, ατομικά και συλλογικά καψόνια, εξευτελισμοί, ύβρεις και απειλές, σε συνδυασμό με την απομόνωση, συνθέτουν το πλαίσιο της συντριβής της προσωπικότητας, της υποταγής και της πειθάρχησης για τον σημερινό νέο και αυριανό εργαζόμενο.

Ένα μήνα μετά τις εκλογές του '81, στο γιορτασμό του Πολυτεχνείου, 6 φαντάροι με στολή και καλυμμένα πρόσωπα συμμετέχουν στη διαδήλωση με πανό: «ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ στους ΦΑΝΤΑΡΟΥΣ», στο μπλοκ της Επαναστατικής Αριστεράς. Εμφάνιση που επαναλαμβάνεται στην πορεία της Πρωτομαγιάς του '82, με 13 πλέον στρατευμένους.

Μετά από αυτές τις κεντρικές εμφανίσεις, εμφανίζονται Επιτροπές Στρατιωτών σε όλη τη χώρα, οι οποίες αρχίζουν και κάνουν καταγγελίες, δημοσιεύουν προκηρύξεις, επεξεργάζονται θέσεις για ένα κίνημα μέσα και έξω από το στρατό.

Όταν τον Αύγουστο του '82 πραγματοποιείται η 1η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη των Επιτροπών Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών μετράμε ήδη δεκάδες επιτροπές μέσα στα στρατόπεδα και στα τρία όπλα και σε καράβια. Παράλληλα δημιουργούνται επιτροπές πολιτών για το στρατό σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, οργανώνονται εκδηλώσεις και καμπάνιες, ενώ αναπτύσσεται σε πανελλαδικό επίπεδο, σχεδόν σε κάθε πόλη και στα νησιά του Αιγαίου, ένα δίκτυο πολιτών που στηρίζει τη δράση και διευκολύνει την επαφή των φαντάρων στα στρατόπεδα.

Η 1η Συνδιάσκεψη ορίζει το στίγμα του κινήματος: «...αγωνιζόμαστε συσπειρωμένοι σε επιτροπές στις μονάδες που υπηρετούμε...». Απαντά στις αιτιάσεις της κυβέρνησης και της στρατοκρατίας. Αποτυπώνει τα αιτήματα στους άξονες συνθήκης ζωής, μείωση θητείας στους 12 μήνες, πειθαρχεία, ποινές, στρατοδικεία, 20-1, ιδεολογική πλύση εγκεφάλου, πολιτικά και συνδικαλιστικά δικαιώματα, αγώνας για να πάψει ο στρατός να είναι μια μόνιμη απειλή για τις λαϊκές ελευθερίες. Θέτει τον κεντρικό στόχο για την περίοδο: «ΝΑ ΠΕΣΟΥΝ ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ»

Β' ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΑΝΤΙΣΤΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΙΕΣΗ ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΝ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥΣ

Είναι δυο χρόνια περίπου από τότε που οι πρώτες ατομικές αντιστάσεις των φαντάρων τάρσαν τη στρατιωτική ιεραρχία όταν άρχισαν να γίνονται συλλογικές και να βγαίνουν στο φως της δημοσιότητας.

Η επαγγελία της "αλλαγής" και η γενικευμένη δυσορέσκεια των στρατευμένων ήταν και είναι το γόνιμο έδαφος πάνω στο οποίο κινήθηκαν οι πρωτοβουλίες των στρατιωτών. Τα κοινά βιώματα κάτω από το στρατιωτικό καθεστώς του αυταρχισμού της αλλοτρίωσης και της συντριβής των δημοκρατικών δικαιωμάτων, ένωση, ανεξάρτητα από πολιτικές απόψεις εκατοντάδες φαντάρους σ' όλα τα σημεία της χώρας και σε κοινούς στόχους. Στόχους που εκφράστηκαν στην Α' Πανελλαδική Συνάντηση Αντιπροσώπων των Επιτροπών Στρατιωτών, Ναυτών και Σμηνιτών που έγινε πριν ένα χρόνο περίπου και δίνοντας το πολιτικό στίγμα μας δήλωσε ότι αγωνιζόμαστε για:

- Να βελτιωθούν ουσιαστικά οι συνθήκες ζωής των στρατευμένων
- Να καταργηθούν οι ποινές που παρατείνουν τη θητεία, τα στρατοδικεία και η στρατονομία
- Να καταργηθεί ο φασιστικός στρατιωτικός κανονισμός 20-1 και ο στρατιωτικός ποινικός κώδικας
- Να μειωθεί η θητεία στους 12 μήνες
- Να καταργηθούν όλοι οι περιορισμοί στην άσκηση των δημοκρατικών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων των φαντάρων

Κι ακόμη "ΝΑ ΠΕΣΟΥΝ ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ" που καλύπτουν τις συνθήκες της θητείας-μας και τις "νόμιμες" αυθαιρεσίες των καραβανάδων.

Πράγματι στο χρόνο που πέρασε, μέσα από εκατοντάδες καταγγελίες που βγήκαν στη δημοσιότητα κι άλλες που ο τύπος δεν έβγαλε, προκήρυξεις των επιτροπών, εκδηλώσεις και συμμετοχές στις πορείες του Πολυτεχνείου και της Πρωτοραγιάς "τα τείχη της σιωπής" έπεσαν, συμπαρασύροντας και τους πιο δύσπιστους για την αναγκαιότητα του κινήματός-μας.

Την ανάπτυξη όμως της πάλης μας ακολούθησε μια αλομέτωπη επίθεση τόσο από τη κυβέρνηση και τη δεξιά όσο κι από διάφορους ψευδοθεωρητικούς κονδυλοφόρους σαν τον Φίλια και τον Γεωργόπουλο. Η προσπάθεια ήταν να διαστρεβλώσουν τους στόχους-μας και να μας προβοκάρουν. Οτιδήποτε συμβαίνει στην ελληνική κοινωνία το αποδίδουν στις επιτροπές-μας. Από το Διδυμότειχο στον Αθανασιάδη και από το "πραξικόπημα του περασμένου Φλεβάρη στις χουντικές κλοπές όπλων στη Σάμο, ακόμα και για τις φωτιές που μποιούν στα δάση-μας ζητάνε να απολογηθούμε". Ο Δροσογιάννης δηλώνει πως μας παρακολουθεί στενά και πως κινούμαστε κάτω από τις οδηγίες "διεθνούς παράνομου αναρχικού κέντρου", ο Γεωργόπουλος σημειώνει πως αν μας δώσουν λεφτά οι Τούρκοι θα πάμε με το μέρος-τους κι ο Φίλιας ανακαλύπτει ότι είμαστε "καλομαθημένα παιδιά των γονιών-μας που δεν αντέχουμε στις σκληρές συνθήκες".

Από την άλλη μεριά μέσα από ψευδοβελτιώσεις του τύπου "αύξηση του μισθού/και πολιτικά ρούχα" προσπαθούν να μας πουν ότι οι συνθήκες άλλαξαν. Χωρίς όμως να μπορούν να εξηγήσουν τα τόχρονα τη πρωτοφανή συχνότητα των αυτοκτονιών, τις καθημερινές εισαγωγές στα στρατιωτικά ψυχιατρεία, τους τραυματισμούς και αυτοτραυματισμούς, τις χιλιάδες τμημαίες τα στρατοδικεία, τις αυθαιρεσίες των καραβανάδων, τις απαράδεκτες συνθήκες διαβίωσης, τις πολίμηνες "εξορίες" χωρίς άδεια, την ενστατικοποιημένη και συχνά επικίνδυνη εργασία καθώς και τόσα άλλα που συμβαίνουν στους στρατώνες.

Όλα αυτά βέβαια γίνονται στην προσπάθεια να διατηρήσουν το "στεγανό" του στρατιωτικού μηχανισμού που είναι φτιαγμένος για την άσκηση βίας και δομημένος στο να υποτάσσει και να καταστέλει. Ένας μηχανισμός που στην ιεραρχία του - είναι πασιγνώστο- βρίσκονται άνθρωποι που αναδείχτηκαν κατά τη διάρκεια της χούντας, που πρωταγωνίστηκαν στην κυριακή προδοσία και που είναι εκπαιδευμένοι από το ΝΑΤΟ.

Το ποιο φυσικά πληρώνουν άμεσα τη συντήρηση αυτού του στεγανού είναι αναμφισβήτητο. Οι στρατευμένοι. Γιατί πάνω-τους κερδοσκοπεί ο νόμος του σκότους, οι απαγορεύσεις, ο 20-1, ο στρατιωτικός ποινικός κώδικας και οι κάθε είδους περιορισμοί που καταλήγουν σε πολύχρονα φυλακίσματα για όποιον ΤΟΛΜΗΣΕΙ.

Όμως παρ' όλα αυτά το κίνημα των στρατιωτών αντιπαράτασσει τη δική-του δύναμη που στηρίζεται στην οργάνωση και στην πάλη-του. Έτσι συνεχίζοντας τις προσπάθειες-μας στο να κάνουμε πιο συλλογικές τις αντιστάσεις-μας, να βρούμε νέες μεθόδους αγώνα, να δυναμώσουμε τη φωνή-μας και να πλατύνουμε τις δυνάμεις-μας φτάσαμε στη Β' Πανελλαδική Συνάντηση Αντιπροσώπων των Επιτροπών Στρατιωτών και Σμηνιτών τον Αύγουστο στην Αθήνα. Στη Β' Πανελλαδική Συνάντηση που συμμετείχαν αντιπρόσωποι επιτροπών απ' όλη σχεδόν την Ελλάδα, αφού κουβεντιάσαμε τη μέχρι σήμερα εξέλιξη της πάλης-μας, είδαμε πως οι ιδέες και οι στόχοι της Α' Συνάντησης βρίσκονται στο δρόμο της πραγμάτωσής-τους παρ' όλες τις δυσκολίες και τις αδυναμίες-μας. Ο στόχος για ένα αυτόνομο, ενωτικό και μαζικό κίνημα μέσα κι έξω απ' το στρατό βρίσκεται μαζική υποστήριξη.

Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις καθορίσαμε ότι στην περίοδο που ανοίγεται μπροστά-μας θα πρέπει να κινηθούμε προς την κατεύθυνση της πραγμάτωσης του στόχου:

ΚΑΘΕ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ, ΚΑΘΕ ΚΑΡΑΒΙ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ

ΚΑΘΕ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΚΙ Ο ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΜΑΣ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ

Για την επίτευξη αυτού του στόχου θα πρέπει οι επιλογές της καταγγελίας της προκήρυξης και των άλλων μαζικών ή ατομικών διαμαρτυριών μαζί με τη μαζικοποίηση των ήδη υπαρχόντων επιτροπών να συνεχιστούν.

Θα πρέπει επιπλέον σ' αυτή τη πορεία να προστεθεί μια κατεύθυνση κεντρικής πολιτικής παρουσίας, που θα δικδικεί την κατοχύρωση των δημοκρατικών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων-μας στην πράξη, μέσα από τη συμμετοχή-μας σε πολιτικές συγκεντρώσεις και την οργάνωση δικών-μας συγκεντρώσεων-εκδηλώσεων. Μια προσπάθεια για καινούργιες συμμαχίες με συνδικάτα, δημοτικά συμβούλια, φοιτητικές και μαθητικές οργανώσεις, καθώς και άλλους μαζικούς φορείς. Μια προσπάθεια που διατηρώντας τα αιτήματα που καθορίστηκαν

από την Α' Συνάντηση θα έχει σαν κεντρικό-της στόχο τη νομιμοποίηση των επιτροπών-μας

Μέσα σ' αυτές τις προσπάθειές-μας συμπεριλαμβάνονται:

—συνέλευση τύπου στις 23 Σεπτέμβρη

—πανελλαδικές εκδηλώσεις στο τριήμερο 2-3-4 ΝΟΕΜΒΡΗ που θα διοργανώσουν οι Επιτροπές Στρατιωτών, Ναυτών και Σμηνιτών με συνδιοργανωτές την Επιτροπή για το Στρατό και την Επιτροπή για τα δικαιώματα του Στρατιώτη και τη συμμετοχή εκπροσώπων μαζικών φορέων, διανοούμενων κ.λπ.

—η προσπάθεια να διοργανωθεί στην Ελλάδα το επόμενο συνέδριο της ECCO, (Ευρωπαϊκό Συνδικάτο Στρατιωτών που αποτελεί έμπρακτη ανίχνευση των συκοφαντιών του Δροσογιάννη περί "παράνομου διεθνούς αναρχικού κέντρου".

—το άνοιγμα δημόσιου διαλόγου για το ρόλο του στρατού και την Εθνική Ανεξαρτησία, που θ' αποκαλύψει τους πραγματικούς θύλακες της αντίδρασης και το ρόλο-τους.

Το αν "πειθαρχία" σημαίνει να γίνονται οι στρατιώτες απεργοσπάστες ή να κατεβαίνουν οι φαντάροι στο Πολυτεχνείο για να δολοφονήσουν τους αγωνιστές τότε δε συμφωνούμε.

Και δεν είμαστε "εθνικά υπερήφανοι" όταν το σύνταγμα φτάνει ως τις πύλες των στρατοπέδων ενώ μέσα κουρελιάζεται κάθε δημοκρατικό δικαίωμα. Κι αν στη Βουλή ο υφυπουργός Εθνικής Άμυνας Δροσογιάννης καθιστούσε τους επερωτούμενους δεξιούς-που προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τον αγώνα-μας —πως "ΤΙΠΟΤΑ ΔΕΝ ΑΛΛΑΞΕ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑ" εμείς έχουμε να πούμε" τίποτα δεν άλλαξε παρά τις εξαγγελίες-σας, μοναδική αλλαγή είναι ότι ΟΙ ΦΑΝΤΑΡΟΙ ΣΗΜΕΡΑ ΑΓΩΝΙΖΟΝΤΑΙ" Και είναι γνωστό ότι η αρχή κάθε αλλαγής είναι οι κινητοποιήσεις των μαζών, οι δικές τους πρωτοβουλίες. Αυτό λοιπόν που πολιτικά προγράμματα ονομάζουν δικαίωσση ζωή, εμείς το διεκδικούμε με την αντίστασή-μας. Διεκδικούμε να ζούμε σαν άνθρωποι με δικαιώματα. Αρνιόμαστε να θεωρούμαστε πολίτες β' κατηγορίας. Αρνιόμαστε ν' αρνηθούμε τους εαυτούς-μας.

Σ' αυτή την προσπάθεια καλούμε κάθε πολιτικό κόμμα, κάθε μαζικό φορέα και κάθε μεμονωμένο πολίτη να σπάσει την ένοχη σιωπή-του και να εκφράσει με οποιοδήποτε τρόπο νομίζει την αντίθεσή-του στο σημερινό καταπιεστικό καθεστώς μέσα στο στρατό και τη συμπαράστασή-του στον αγώνα των στρατευμένων.

Κάθε ομάδα στρατιωτών κάθε στρατευμένος, ο καθένας-μας ας αναπτύξει την πάλη για να δημιουργηθούν παντού, σε κάθε στρατόπεδο και σε κάθε κοράβι επιτροπές στρατιωτών.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ 12 ΜΗΝΗ ΘΗΤΕΙΑ

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ 20—1

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΟΝΟΜΙΑΣ, ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΟΔΙΚΕΙΩΝ

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΤΕΙΝΟΥΝ ΤΗ ΘΗΤΕΙΑ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΔΕΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΧΤΕΡΕΥΣΕΙΣ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΑΥΤΟΝΟΜΟ ΜΑΖΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ

**Η Β' Πανελλαδική Συνάντηση Αντιπροσώπων
των Επιτροπών Στρατιωτών, Ναυτών, Σμηνιτών.**

Η 2η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη των Επιτροπών Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών, τον Ιούλιο του '83, απαντά στην τελευταία αποστογή του Δροσογιάννη: «τίποτα δεν άλλαξε, παρά τις εξαγγελίες σας, μοναδική αλλαγή είναι ότι ΟΙ ΦΑΝΤΑΡΟΙ ΣΗΜΕΡΑ ΑΓΩΝΙΖΟΝΤΑΙ». Η συνδιάσκεψη εκτιμά ότι ο στόχος «να πέσουν τα τείχη της σιωπής» έχει εκπληρωθεί, το ζήτημα του στρατού και της θητείας έχει μπει στην ημερήσια διάταξη στο δημόσιο διάλογο.

Σ' όλη αυτή την περίοδο ξετυλίγονται μια σειρά καμπάνιες και παρεμβάσεις για τις πειθαρχικές ποινές, το αυτο-φακέλωμα με το περίφημο «αυτοβιογραφικό», τη χρησιμοποίηση των φαντάρων σαν απεργοσπαστικού μηχανισμού, τους όρους εργασίας μέσα στα ίδια τα στρατόπεδα, τα ατυχήματα, τις αυτοκτονίες, τις εξαγγελίες της κυβέρνησης για στράτευση στα 18, για στράτευση των γυναικών, για τμηματική στράτευση σπουδαστών στη διάρκεια των θερινών διακοπών, το νέο αμυντικό δόγμα και τον προς ανατολάς εθνικισμό, την αναβάπτιση της στρατοκρατίας με την "αγορά του αιώνα", αλλά και τα δικαιώματα άρνησης στράτευσης και τα ζητήματα που έθεταν οι ανυπότακτοι του εξωτερικού.

Ένα από τα κεντρικά σημεία καταγγελίας του κινήματος για το στρατό ήταν οι αυτοκτονίες φαντάρων, που συμπύκνωναν τη συντριπτική επίδραση του στρατού πάνω στους νέους. Τον Οκτώβρη του '83, με αφορμή την 31η αυτοκτονία για κείνη τη χρονιά, η Επιτροπή για το Στρατό καλεί σε συγκέντρωση - πορεία στα Προπύλαια με κεντρικό σύνθημα ΟΙ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΕΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΕΙΝΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΟΚΡΑΤΩΝ. Η αστυνομία απαγορεύει τη διαδήλωση, παραβιάζει το άσυλο και χτυπά τη συγκέντρωση, ξυλοκοπά και συλλαμβάνει πλήθος διαδηλωτών και παραπέμπει 11 με βαριές κατηγορίες. Η βάρβαρη αυτή επίθεση προκαλεί ένα τεράστιο κύμα αλληλεγγύης με διαδηλώσεις, αποχή στο Πολυτεχνείο, δηλώσεις από μαζικούς φορείς και προσωπικότητες, αναγκάζει τα κόμματα της Αριστεράς να πάρουν θέση, δημιουργεί ρήγματα στο ίδιο το ΠΑΣΟΚ.

Τον Σεπτέμβρη του '84 οργανώνεται στην Αθήνα η 6η Συνδιάσκεψη Ευρωπαϊκών Οργανώσεων στρατιωτών (ECCO). Παρ' όλες τις τεράστιες διαφορές (νόμιμα συνδικάτα στις σκανδιναβικές χώρες και την Ολλανδία, σοσιαλδημοκρατικής κατεύθυνσης, παράνομες οργανώσεις σε Ελλάδα, Γαλλία, Ισπανία με πιο ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά) η διοργάνωση είχε σημαντικά θετική επίπτωση για το κίνημα των επιτροπών φαντάρων ειδικά σε μια περίοδο που δεχόταν κατασταλτικές και πολιτικές επιθέσεις.

Το Πανσπουδαστικό Συνέδριο του '84 αποτέλεσε τομή στη σχέση φοιτητικού κινήματος - κινήματος για το στρατό. Λίγο πριν τις φοιτητικές εκλογές, το Υπ. Εθνικής Άμυνας, απαντώντας σε αίτημα της ΕΦΕΕ, επιτρέπει στους στρατευμένους φοιτητές να ψηφίσουν δίνοντάς τους μάλιστα 24ωρη άδεια. Σύντομα όμως αποδεικνύεται ότι αυτό αφορούσε το δικαίωμα του εκλέγειν και όχι του εκλέγεσθαι. Οι φοιτητικές συσπειρώσεις αγκάλισαν την ευκαιρία και σε συνεργασία με τις επιτροπές συμπεριέλαβαν στα ψηφοδέλτιά τους στρατευμένους. Το θέμα επικαθόρισε ολόκληρη τη διαδικασία του συνεδρίου. Οι φοιτητικές συσπειρώσεις έδωσαν τη μάχη να αποσπάσουν από το συνέδριο και ιδιαίτερα από την ΚΝΕ και το Ρήγα συγκεκριμένες δεσμεύσεις. Για διεκδίκηση ελεύθερης συμμετοχής των στρατιωτών στις διαδικασίες του φ.κ., για πολιτική κάλυψη της ΕΦΕΕ σε όποια πολιτική δίωξη στρατευμένου, για τακτικές συσκέψεις στρατευμένων φοιτητών και μόνιμες ανοιχτές επιτροπές για το στρατό στους συλλόγους και την ΕΦΕΕ.

Σ' αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθούμε στη στάση των κομμάτων της Αριστεράς πάνω στο ζήτημα. Από τον Νοέμβριο του '82, κανένας δεν μπορούσε να παραγνωρίσει το θέμα στρατός. Μέλη του ΚΚΕσσ, με τον αντιφατικό συνδυασμό δεξιάς γραμμής και κινηματικού πλουραλισμού που το χαρακτήριζε, είχαν εμπλοκή με τις Επιτροπές Στρατιωτών, το κόμμα όμως (χωρίς να τους αποσύρει βίαια) φρόντισε να οριοθετηθεί πολιτικά μέσω της «Επιτροπής για τα δικαιώματα των στρατιωτών», χρήσιμης μόνο σαν σφραγίδα για συνδιοργανώσεις. Το ΚΚΕ, μετά την πρώτη φάση προβοκοκατορολογίας, κάτω απ' την πίεση των στρατευμένων της ΚΝΕ και για να τους "μαζέψει" (αρκετοί συμμετείχαν αυθόρμητα στις επιτροπές), ιδρύει την Κίνηση για τον Εκδημοκρατισμό των Ενόπλων Δυνάμεων (ΚΕΕΔ) από φαντάρους, αξιωματικούς και απόστρατους. Και οι δυο κινήσεις κινούνταν στο πλαίσιο: "εκδημοκρατισμός του στρατού, συμφιλίωση στρατού λαού, αναγνώριση της αναγκαιότητας του ρόλου του στην εθνική άμυνα", με αποδοχή της σχετικής του στεγάνωσης απέναντι στην κοινωνία και το πολιτικό σύστημα. Ενώ καρδιά της ύπαρξης των Επιτροπών Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών και της Επιτροπής για το Στρατό ήταν η συσπείρωση των φαντάρων ως κοινωνικό υποκείμενο απέναντι στην κυβέρνηση και τη στρατοκρατία, η ΚΕΕΔ προωθούσε ενώσεις «προοδευτικών» μόνιμων και φαντάρων. Τα θέματα της ιεραρχίας και της πειθαρχίας ήταν έξω από την ατζέντα. Το αξιόμαχο ταμπού.

Εξίσου δεν μπορούσε να παραγνωρίσει το ζήτημα η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Αν και η στάση της απέναντι στις επιτροπές είναι η καταστολή και η προσπάθεια πολιτικής περιθωριοποίησης με προβοκάτσιες (διεθνές αναρχικό κέντρο, πίσω τους βρίσκεται η Άγκυρα κλπ.), αναγκάζεται να επιλύσει μερικά από τα πιο ακραία ζητήματα. Απαγορεύεται το ατομικό καψόνι, αυξάνεται ο μισθός των φαντάρων (από 99 σε 459 δρχ., όταν το όριο φτώχειας το '84 ήταν 80.000), επιτρέπονται τα πολιτικά στην έξοδο, η ανάγνωση εφημερίδων (εάν δε σε βλέπει κανείς), μέρος της θητείας στον τόπο κατοικίας, περιορισμός της αυθαιρεσίας των караβανάδων κλπ.

Η πιο σημαντική όμως αλλαγή, που επικυρώνεται με τον νέο εσωτερικό κανονισμό 20-1 (που κατατέθηκε τις μέρες του Πανσπουδαστικού του '84), είναι η αλλαγή του δόγματος του στρατού. Δεν είναι πια ο αντικομμουνισμός, ο εσωτερικός εχθρός και ο από βορράν κίνδυνος, είναι ο εθνικισμός και η από ανατολάς απειλή. Μένουν όμως αλώβητοι οι μηχανισμοί πειθάρχησης και η αναστολή των πολιτικών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων, ενώ στο έδαφος της αξιοκρατίας και της παραγωγικότητας επιχειρείται να οικοδομηθεί ένας νέος ιδεολογικός καταναγκασμός για την ενίσχυση της πειθαρχίας.

Στο μεγαλύτερο μέρος στην πραγματικότητα αυτές οι αλλαγές υπηρετούσαν την ανάγκη της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ για μια νέα «εθνική αφήγηση» που να συσκοτίζει το ρόλο του στρατού στα τα αντιτιθέμενα κοινωνικά και ταξικά συμφέροντα. Με την αναβάπτιση του κύρους του μηχανισμού στη συνείδηση του λαού και την οικοδόμηση μιας νέας εθνικής ενότητας γύρω από τον τεχνοκρατικά αναβαθμισμένο στρατό εγγυητή των συνόρων. Η συντήρηση κλίματος απειλής από την Τουρκία με ανάδειξη πραγματικών ή τεχνητών σημείων υψηλής έντασης. Το πασάλειμμα αυτού του μιλιταριστικού και πολεμικού κλίματος με ψευτοαντιμπεριαλισμό (επίσημη προπαγάνδα: η Άγκυρα αγαπημένο παιδί των αμερικάνων). Με στόχο να

ελέγξει το στρατό. Με προκλητικές παροχές προς τους μόνιμους, την αγορά του αιώνα, την τεχνοκρατική αναβάθμιση, τις επενδύσεις στην πολεμική βιομηχανία τη στιγμή που κατά τον Παπανδρέου μπαίναμε στο τούνελ της λιτότητας.

Η αλλαγή της φάσης γύρω από το στρατό αφαίρεσε το έδαφος της παρέμβασης των ρεφορμιστών, αλλά πίεσε και τις Επιτροπές Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών και τις επιτροπές πολιτών. Η 3η Συνδιάσκεψη των Επιτροπών Στρατιωτών-Ναυτών-Σμηνιτών του Μάρτη του '85 αποτιμά με βαθιά διεισδυτικότητα αυτές τις εξελίξεις. Όμως δεν κατορθώνει να μετουσιώσει την πολιτική εκτίμηση σε ανανεωμένο πρόγραμμα πάλης. Αυτή η αμηχανία υποδαύλισε υπαρκτές πολιτικοϊδεολογικές αντιθέσεις γύρω από το αξιόμαχο και λειτούργησε διαλυτικά στη δράση των επιτροπών.

Το τέλος αυτού του κύκλου, που συνδέεται τόσο με τη μερική νίκη του κινήματος όσο και με την αδυναμία του να απαντήσει στις νέες ανάγκες, δεν είναι και το τέλος της ιστορίας. Νέες γενιές αγωνιστών έδωσαν και δίνουν τη μάχη απέναντι σε ένα στρατό που συμμετέχει πια συστηματικά σε ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, με υψηλή τεχνολογία και μεγάλο ποσοστό μισθοφόρων.

(Αποσπάσματα του κειμένου δημοσιεύονται στο ΠΡΙΝ της 19/10/2014)

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 3ΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ

Η 3η Συνδιάσκεψη Σ-Ν-Σ συνεζήθη στις 16 και 17 Μαρτίου 1985 στην Αθήνα, σε μια περίοδο των οι βασικές καταστάσεις της πολιτικής της Κυβέρνησης της Αλλαγής, για το Στρατό (αυθενταρισμός - εκσυγχρονισμός) τίθενται να παγιωθούν, να αναθεωρούν νέες αντιτάσεις μέσα στους στρατούς και να θέσουν το κίνημα των στρατιωτών μπροστά σε νέα προβλήματα και νέα καθήκοντα.

Είναι σήμερα κρίσιμα από κάθε άποψη γεγονός ότι η εμφάνιση ενός κινήματος για το στρατό την ίδια εποχή με την Εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ το 1981 δεν αποτέλεσε αλλά ένα από τους παράγοντες που καθορίζουν τις εξελίξεις μέσα στο στρατό. Το κίνημα γύρω από το αίτημα ισχύος ανά πύκνον τα τείχη της σιωπής γύρω από τους στρατούς, αποκτάει το πρώτο ρήγμα σ' ένα μηχανισμό κοινωνικοποίησης της νεολαίας «απρόσβλητο» μέχρι χθες από την πολιτική και την τοπική πύλη.

Τα τελευταία δύο χρόνια το ΠΑΣΟΚ και οι κρατικοί χειρισμοί, κατάφεραν σε μεγάλο βαθμό να ακινητοποιήσουν από το ρήγμα μεταπολιτευτικές το κλείσιμο της ανεπιμέλειας. Οι κυβερνητικές εξαγγελίες δεν έλειψαν ποτέ να προδιαγράφουν το κλείσιμο μέσα στο οποίο εντάσσονται όλες οι πολιτικές προτιμήσεις που έχουν σαν αντικείμενο το στρατό.

α) ο «αυθενταρισμός» σαν προέκταση της αποκατάστασης των τραυματιζόμενων σχέσεων μεταξύ λαού-στρατού και του ίδιου του κέρους του μηχανισμού. Στην προοπτική αυτή ο στρατός καταλαμβάνει σαν εγγυητής της Εθνικής ασφάλειας και της Δημοκρατίας «αποπολιτικοποιείται» με την οριστική καταγραφή της αντικομμουνιστικής προεργασίας και την ένταξη του στο πλαίσιο λειτουργίας που ήδη από το 1974 είχε «ορίσει» ο Καραμανλής για το Κρατικό μηχανισμό συνολικά.

Το σύστημα των στεγνών του στρατού και η επικολοπιση ανεργία από την κλειδιά του στρατιωτικού μηχανισμού του ελέγχου και της υψηλής επίδοσης της πολιτικής εξουσίας που στο μεγαλύτερο βαθμό πραγματοποιείται το '74 σαν κύρια πύλη, προεκτείνεται και μετά την Κυβερνητική Αλλαγή του '81. Ο νέος Στρατός Κινοσήμις είναι πραγματικά νέος στο βαθμό που καταγράφει αυτό το νέο συσχετισμό δυναμικών μεταξύ πολιτικής εξουσίας και Στρατιωτικού μηχανισμού.

Στη βάση αυτή επιτελείται η «απρόσβλητο» μεταξύ Διπλό

και Στρατού», «απρόσβλητο» και «απρόσβλητο» και «Στρατός» αποκλιμακώνεται στη κρίση συνείδηση, σαν μηχανισμός με τμήματα εθνικά δημοκρατικά και κοινωνικά λόγο. Οι στρατιώτες, όχι μόνο μετρεούν αφορά για την ιδεολογική συνέχηση του στρατεύματος, αλλά και οφείλουν, να καταθέσουν στοιχεία για το Πολιτικό κίνημα. Ολοκληρωτικές στρατιωτικές είναι πλέον υπαρκτό πρόβλημα το οποίο μπορεί και οφείλει να διαρκούν του Συντάχιο Στρατιωτικής Ύψους.

β) Ο εκσυγχρονισμός τόσο στις δομές (Ειδικό σώμα εθελοντών «Βαθμοφόρων»), όσο και στα οπτικά συστήματα (όχημα του ατόμου), σαν προέκταση για την ισχυροποίηση-ενδυνάμωση του αξιωματικού του στρατού μπροστά στις απειλές της απ' Ανατολάς γείτονος.

Ορίζοντας με αυτό τον τρόπο το κλείσιμο των κυριαρχιών της, η πολιτική εξουσία καταφέρνει να αποσπά μια ευριστή κοινωνική και πολιτική συνείδηση. Παράλληλα καταφέρνει να ηγεμονία χωρίς αποκλίσεις πάνω στις διατάξεις της παραδοσιακής Αριστεράς που αμφισβητούν την ολομότητα των μέτρων της, διαμαρτυρούνται για τις υπεργεργασίες της χωρίς να αμφισβητούν την ίδια τη στόχευση των προτιμήσεων της Στρατιωτικοποίησης ηρώνας τον πλέον εκδημοκρατισμός-ενίσχυση του αξιωματικού.

Η σημερινή ηγεμονία της παραδοσιακής Αριστεράς απ' την εκσυγχρονιστική πολιτική του ΠΑΣΟΚ για το στρατό, δεν είναι τυχαία. Αντίθετα, έρχεται σαν φυσική συνέπεια της γενικότερης αποδοχής της του εθνικοκοινωνικού κλεισίματος και της αυτοσυγκράτησης της σε εθνική εθνική διάσημη, αλλά και των ιδιαίτερων αντιλήψεων με τις οποίες προσεγγίζει το ζήτημα στρατού.

Πραγματικά, Η Κοινοβουλευτική Αριστερά και ιδιαίτερα το ΚΚΕ, όταν δεν ταυτίζεται με τις φιλελεύθερες απόψεις για το ρόλο του στρατού σαν εγγυητή της εθνικής αμύνης και των δημοκρατικών κατακτήσεων της Κοινωνίας, αρκείται στο να αντιμετωπίζει το στρατό σαν το ανέλεος αντίθετο, ένα εργαλείο στη χερά της άρχουσας τάξης στο οποίο καταθέτουμε όση η εξουσία της κινούνται από τις διατάξεις της πραγματικής αλλαγής.

Γι' αυτό και η φιλοσοφία της πολιτικής παρέμβασης του ΚΚ μέσα στο στρατό συνίσταται στην προώθηση μέσω της ΚΕΕΔ εκείνων των συμμαχιών και των μεγάλων συστημάτων που θα

τείνουν να ουδετεροποιούν το στρατό απέναντι στις πολιτικές εξελίξεις. Μια τέτοια όμως οπτική δεν αντιλαμβάνεται το στρατό σαν μηχανισμό κοινωνικοποίησης της νεολαίας, σαν μηχανισμό του οποίου η εσωτερική λειτουργία νομιμοποιεί «προς τα έξω» την κοινωνική ιεραρχία και τον καταμερισμό εργασίας και που επομένως λειτουργεί συμπληρωματικά προς την οικογένεια και το σχολείο. Και κυρίως μια τέτοια οπτική δεν έχει ανάγκη να αναγνωρίσει τους στρατιωμένους σαν τα υποκείμενα των αλλαγών μέσα στους στρατώνες. Η ουσιαστική υπερκάλυψη της ΚΕΕΔ από την εκσυγχρονιστική-εξορθολογιστική Κυβερνητική πολιτική και η μόνιμη επιδίωξη προστατισμού μονίμων αξιωματικών με τη λογική της συνάφειας των αιτημάτων των στρατιωμένων με τα «χρόνια προβλήματα των μονίμων σταλεζών» δίνουν ένα όλο και περισσότερο δημαγωγικό χαρακτήρα στην αντικολιτευτική της στάση μέσα και έξω από τους στρατώνες.

Η συνεργασία μας με τους στρατιώτες της ΚΕΕΔ είναι δυνατή για την προώθηση αιτημάτων βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης, κτυπήματος της αυθαιρεσίας, υπεράσπισης δημοκρατικών δικαιωμάτων (εφημερίδες, εκκλησιασμός).

Αν μπορούμε όμως παρά να είμαστε αμετακίνητα αντίθετοι με τις προσπάθειες συνδιοργάνωσης κοινών αποχαιρετιστηρίων γιορτών με τους μόνιμους αξιωματικούς και με κάθε τακτική που θα τείνει να ακυρώσει τη ριζοσπαστική κριτική στάση των στρατιωμένων απέναντι στην ιεραρχία, τη στρατιωτική πειθαρχία και τη θητεία.

Σήμερα γύρω απ' το αίτημα της ενίσχυσης του αξιόμαχου αμβλύνονται αντιθέσεις, οικοδομούνται συμμαχίες, ορίζονται διαχωριστικές γραμμές που τείνουν να μετασχηματίσουν ριζικά το σκηνικό της αντιπαράθεσης γύρω απ' το στρατό. Η πολιτική τοποθέτηση πάνω σ' ένα τέτοιο ζήτημα είναι λοιπόν άμεση προτεραιότητα για το κίνημα των επιτροπών Σ Ν Σ.

Η διατήρηση και ενίσχυση του αξιόμαχου του στρατού δεν σηματοδοτεί απλά την ύπαρξη κάποιων ορίων μέσα στα οποία μπορούν να γίνουν ανεκτές αν όχι νόμιμες οι οποιοσδήποτε δικαδικήσεις των στρατιωμένων, δεν σηματοδοτεί δηλ. απλά την ύπαρξη κάποιων ορίων που η υπέρβασή τους είναι αρκετή για να χαρακτηρίσει όσους την ακοτολήσουν εθνικά ύποπτους αν όχι μίσωτους όργανα των Τούρκων. Η διατήρηση-ενίσχυση του αξιόμαχου σαν υπέρτατη πολιτική-εθνική επιλογή, προσδιορίζει καθοριστικά το περιεχόμενο ολόκληρο, το πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων «εκδημοκρατισμού-εκσυγχρονισμού» στο εσωτερικό του στρατού, αλλά και παραπέρα βαρύνει σημαντικά στην υπό διαμόρφωση νέα θέση του στρατού μέσα στην Ελλ. Κοινωνία.

- Πραγματικά: Ο εκδημοκρατισμός που υλοποιεί ο νέος 20-1, το σπάσιμο των στεγανών μεταξύ στρατού-κοινωνίας, δεν έχουν ένα χαρακτήρα φιλελευθεροποίησης, χαλάρωσης, κλπ. παρά τις αντίθετες εντυπώσεις που καλλιεργούνται εκτός στρατοπέδων.

Στην πραγματικότητα συμβαίνει το αντίθετο: Ο ουσιαστικός περιορισμός της αυθαιρεσίας και του κωφονοιά, η κατάργηση της αντικομμουνιστικής προπαγάνδας αποτελούν την μια όψη μιας πολιτικής που στοχεύει στην ενίσχυση της πειθαρχίας μέσα από ιδεολογικούς κύρια καταναγκασμούς και μέσα από τα νομιμοποιητικά αλλοθι της αξιοκρατίας και της παραγωγικότητας. Μιας πολιτικής που φιλοδοξεί να αποσπά την συναίνεση σε όλο και πιο εντατικούς ρυθμούς στρατιωτικής εκπαίδευσης με τις όλο και πιο συχνές ασκήσεις, χειμερινή διαβίωση, σε σκηνάκια πορείας κλπ. Μιας πολιτικής τέλος που συνεχίζει, και όχι τυχαία, να ορίζει το περιεχόμενο της στρατιωτικής εκπαίδευσης, όχι σε σχέση με την εκμάθηση της χρήσης κάποιων όπλων αλλά σε σχέση με την εξασφάλιση της καθημερινής υποταγής εργαλυσίμου των στρατιωμένων στο πλέγμα των σχέσεων εξουσίας του στρατού.

Παράλληλα, ο εκσυγχρονισμός του Στρατού με νέα υπερσύγχρονα μαχητικά αεροπλάνα (αγορά του αιώνα), οι παραγγελλίες νέων φρεγατών και αρματωγών, όσο δεν κρύβουν υπο-

χωρήσεις της Κυβέρνησης για ευθυγράμμιση στις επιταγές των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ όπως ισχυρίζεται το ΚΚΕ, άλλο τόσο δεν σχετίζονται με την αφηρημένη θεωρία της χώρας απέναντι στις Τουρκικές απειλές, όπως διακηρύσσει η Κυβέρνηση και ορισμένοι υποστηρικτές της.

Ο εκσυγχρονισμός του Στρατού με την προμήθεια σύγχρονων οπλικών συστημάτων, σε άμεση αλληλοσυσχέτιση με την προώθηση της εγχώριας πολεμικής βιομηχανίας, αποτελεί κατά κύριο λόγο πολιτική επιλογή στην κατεύθυνση της συνεχώς εντεινόμενης τα τελευταία χρόνια στρατιωτικής παρουσίας της Ελλάδας στην Α. Μεσόγειο και της μέσω αυτής στήριξης των διαφόρων πολιτικών πρωτοβουλιών της πολιτικής ηγεσίας της χώρας (διμεσοαλαβητικός ρόλος μεταξύ ΕΟΚ και Αραβικών Χωρών κλπ).

Στη βάση των παραπάνω εκτιμήσεων, το κίνημα των Επιτροπών στρατιωτών-ναυτών-σημηνιτών, αρνείται την διατήρηση-ενίσχυση του αξιόμαχου του στρατού, όχι απλά σαν άλλοθι που θέτει συγκεκριμένα όρια στις οποίες δημοκρατικές δικαδικήσεις των στρατιωμένων αλλά σαν κυρίαρχη πολιτική επιλογή της στρατιωτικοπολιτικής ηγεσίας. Σαν τέτοια πολιτική επιλογή, η αναβάθμιση του στρατού και η ενίσχυση του αξιόμαχου όχι μόνο δεν αποτελεί «τεχνικό» ζήτημα, αλλά αντιστρατεύεται άμεσα τα συμφέροντα και το κίνημα των στρατιωμένων, γιατί:

α) Μετατοπίζει τη συζήτηση και το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης από τα προβλήματα συνθηκών ζωής των στρατιωμένων στις επιλογές και τις πρωτοβουλίες της κυβέρνησης και της στρατοκρατίας.

β) Εντείνει την καταπίεση με τη μορφή της εντατικοποίησης της στρατιωτικής εκπαίδευσης, των ρυθμών δουλειάς κλπ.

γ) Τείνει να αυξήσει το ειδικό βάρος του στρατού στην Κοινωνία και να εναρμονιστεί με τις γενικότερες στρατηγικές επιλογές του κοινωνικού συνταξισμού εξουσίας.

Η αξιωματική αναβάθμιση του στρατού γίνεται σήμερα η αιχμή του δόρατος που φιλοδοξεί να ακυρώσει το ρήγμα που δημιουργήσε το 81 η εμφάνιση συλλογικών μορφών δραστηριοποίησης μέσα στο στρατό, και να υψώσει νέα «τείχη σιωπής» γύρω από τους στρατιώτες στο όνομα των εθνικών κινδύνων και προτεραιοτήτων.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα, η προβολή των επιλογών, των προτεραιοτήτων και των πρωτοβουλιών του κινήματος αποτελεί επιτακτική ανάγκη για την περίοδο. Το στοίχημα της επόμενης περιόδου είναι το γκρέμισμα αυτών των νέων «τειχών σιωπής», με μια δράση που θα προβάλλει τα ζητήματα της καθημερινής ζωής στο στρατό, τα προβλήματα, τις δικαδικήσεις και την καλή των στρατιωτών.

Κάτι τέτοιο, στο βαθμό που η όποια δικαδική των υλικών και κοινωνικών συνθηκών μέσα στις μονάδες επικαθορίζεται από τις πρωτοβουλίες και την αντιπαράθεση γύρω απ' τα Εθνικά και το αξιόμαχο, μπορεί να γίνεται αποτελεσματικό μόνο στο βαθμό που αντιπαράκειται στο «κοινωνικό συμβόλιον» για το στρατό, μόνο στο βαθμό που συνδυάζεται με μια αντικολεμική-αντιεξοπλιστική κατεύθυνση προπαγάνδας και δράσης.

Το σύνολο της αιτηματολογίας της προηγούμενης περιόδου (μήκος θητείας, συνθήκες ζωής και εργασίας μέσα στο στρατό, πειθαρχία-ιεραρχία-κοινές, συνδικαλισμός, πολιτικές ελευθερίες) συνεχίζουν να διατηρούν την επικαιρότητά τους, παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις στο πολιτικό βάρος και το επίπεδο επιχειρηματολόγησης της κάθε δικαδικήσης, διαφοροποιήσεις που είναι επακόλουθο των κυβερνητικών εκσυγχρονιστικών πρωτοβουλιών.

Παράλληλα, η ύπαρξη στη σημερινή συγκυρία κάποιων συγκεκριμένων κινήσεων στο χώρο της νεολαίας και των ανηρρησιών επιτρέπει την σύνδεση και ενίσχυση απ' τη μεριά του κινήματος των στρατιωτών κοινωνικών ομάδων και απόψεων που από παράλληλες σκοπιές κριτικάρουν και αντιπαράθετουν στο στρατό.